

LO TACHMOD: JEALOUSY IN HALACHA AND HASHKAFAH

(1) שמות פרק ב

(יג) לא תחמד בית רעך ס לא תחמד אשת רעך ועבדו ופאתו ושורו וחסמו וכל אשר לרעך:

(2) דברים פרק ה

(יז) ולא תחמד אשת רעך ס ולא תתאוה בית רעך שדהו ועבדו ופאתו שורו וחסמו וכל אשר לרעך:

(3) אבן עזרא דברים פרק ה

ומלת 'חמד' בלשון הקדש מתפרשת לשני טעמים: האחד - גזל ועושק וקחת של אחרים בחזקה ובאונס. וכך ולא יחמוד איש את ארצך (שמות לד, כד)... והטעם השני - לשון תאוה בלב ולא תצא לפועל.

(4) אבן עזרא שמות פרק ב

וכל המצות על ג' דרכים (נ"א דברים), האחת מצות הלב, והבי מצות הלשון, והג' מצות עשה. ומצות הלב על שני דרכים, מצות עשה ומצות לא תעשה. והנה מצות עשה ואהבת את ה' אלהיך (דבר' יא, א) ולדבקה בו, וליראה את השם הנכבד (שם כח, נח), ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח). ומצות לא תעשה לא תשנא את אחיך בלבבך, ולא תקום ולא תטור (שם שם יז, יח). גם מצות הלשון עשה ולא תעשה. עשה כמו ק"ש וברכת המזון, וברכת כהנים, גם וידוי מעשר ורבים ככה. ומצות לא תעשה, לא תענה ברעך (שמות כ טז), אלהים לא תקלל (שמות כב, כז), לא תקלל חרש (ויקרא יט, יד), ומצות עשה ולא תעשה במעשה הם רבים, ואין צורך להזכירם. ומצות הלב הם העקרים הנכבדים על כולם. ורבים חשבו כי אין עון במחשבת הלב, רק בדברי עו"ג, ובאמת כי היא קשה לבדה יותר מכל מחשבות רעות, רק היא כנגד כולם... והנה זה הדבור הראשון הוא עיקר כל התשעה הדברים הנכתבים אחריו

(5) מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק ב

(יד) לא תחמד] ולהלן הוא או' לא תתאוה בית רעך (דב' ה יז) לחייב ע[ל תאוה בפני עצמה ועל] חמדה בפני עצמה... ליטלן מני התאוה אד[ם סופו לחמוד שני] לא תתאוה ולא תחמוד מני חמד אדם סופו [לגזול שני וחמדון] שדות וגזלו

(6) ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רסה

והמצוה הרס"ה היא שהזהירנו מהשים מחשבתנו לעשות תחבולה כדי לקנות מה שיש לזולתנו מאחינו וזה הוא אמרו (יתרו) לא תחמוד בית רעך וכו'. ... הנה התבאר לך כי זה הלאו יזהיר מהערים עד שנקח לעצמנו הדבר שהיינו חומדים אותו מממון אחינו ואפילו לקנותו ולתת בו דמים רבים הנה זה כלו מי שיעשהו עובר על לא תחמוד:

(7) ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רסו

והמצוה הרס"ו היא שהזהירנו מהשים מחשבתנו לחמוד מה שיש לאחינו ולהתאוות בו שזה יהיה מביא לעשות תחבולה לקנותו וזהו לשון האזהרה שבאה בזה הענין אמר (ואתחנן) לא תתאוה בית רעך. ואין השני לאוין אלו בענין אחד אבל הלאו הראשון והוא לא תחמוד מזהיר

שלא לקנות מה שיש לזולתנו והלאו השני מזהיר אפילו להתאוות בלבנו לבד... ובאור זה שאם ראה דבר יפה אצל אחיו אם גברה מחשבתו עליו והתאוה בו עבר על אמרו ית' לא תתאוה. ואם התחזק בו אהבת הדבר ההוא עד שישתדל להגיעו אצלו ולא יסור מחלות פניו ולהכביד עליו שימכרהו או יחליף אותו אליו במה שהוא יותר טוב ממנו ויותר שוה, ואם הגיע אל בקשתו הנה כבר עבר על לא תחמוד גם כן אחר שקנה הדבר שיהיה לחבירו ולא היה רצונו למכרו אבל הכביד עליו והערים עד שלקחו ויהיה שלו כבר עבר שני לאוין לא תתאוה ולא תחמוד כמו שביארנו. ואם נמנע האיש ההוא מלמכור אותו או להחליפו לאהבתו בדבר ההוא הנה הוא יקחהו באונס והכרח לחוזק אהבת הדבר ההוא בנפשו ויהיה אז כבר עבר על לא תגזול גם כן.

(8) רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק א הלכה ט

כל החומד עבדו או אמתו או ביתו וכליו של חבירו או כל דבר שאפשר לו שיקנהו ממנו והכביד עליו ברעים והפציר בו עד שלקחו ממנו אף על פי שנתן לו דמים רבים הרי זה עובר ה בלא תעשה שני + שמות כ' ט"ז + לא תחמד, ואין לוקין על לאו זה מפני שאין בו מעשה, ואינו עובר בלאו זה עד שיקח החפץ שחמד, כענין שני + דברים ז' כ"ה + לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך חימוד שיש בו מעשה. + /השגת הראב"ד/ כל החומד עבדו או אמתו וכו' אף על פי שנתן לו דמים יקרים. א"א ולא אמר רוצה אני. /השגת הראב"ד/ ואין לוקין על לאו זה שאין בו מעשה. א"א לא ראיתי דבר תמה גדול מזה והיכן מעשה גדול מנטילת החפץ אבל היה לו לומר מפני שהוא חייב בתשלומין שהרי הוא כגזלן שחייב להשיב את הגזלה ולפיכך אינו לוקה וגם זה חייב להשיב את החפץ לבעליו +.

הלכה י כל המתאוה ביתו או אשתו וכליו של חבירו וכל כיוצא בהן משאר דברים שאפשר לו לקנותן ממנו כיון שחשב בלבו היאך יקנה דבר זה ונפתה לבו בדבר עבר בלא תעשה שני + דברים ה' י"ח + לא תתאוה ואין תאוה אלא בלב בלבד .

הלכה יא התאוה מביאה לידי חימוד והחימוד מביא לידי גזל, שאם לא רצו הבעלים למכור אף על פי שהרבה להם בדמים והפציר ברעים יבא לידי גזל שני וחמדו בתים וגזלו, ואם עמדו הבעלים בפניו להציל ממונם או מנעוהו לגזול יבא לידי שפיכות דמים, צא ולמד ממעשה אחאב ונבות.

(9) אבן עזרא שמות פרק ב

(יג) לא תחמוד אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. ועתה אתן לך משל. דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכוב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים, שיתאוה שיהיה לו כנפים לעוף השמים, ולא יתכן להיות, כאשר אין אדם מתאוה לשכב עם אמו, אעפ"י שהיא יפה, כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו. ככה כל משכיל צריך שידע, כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו ה'.